

İnsandan insana fark vardır. Müslümandan Müslümana da fark vardır. Sufiden sufiye de fark vardır. İnsanı insanlıktan, Müslümanı Müslümanlıktan, sufiyi sufilikten çıkarmaz, ama bazı davranışlar olur ki “Bu olmadı, yakışmadı” deriz. Ya da, bazı davranışlar sergilenir ki, imreniriz, “Muhteşem, emsalsiz, ne güzel” deriz, dudak ısırırız, güzelliğine hayran oluruz. Farklı kılar o davranış o insanı başkalarından... Hayranlık uyandırır. Zarâfet böyle bir şey. Normali aşan bir davranış güzelliği. Tortularından süzölmüş bir kişiliğin işareti. Bir tür edinilmiş asalet hali. İslam, insanı alır, süze süze, o davranış güzelliğine getirmek ister. Kelime-i şehadetle girildiğinde, aslında İslam dairesine girilmiş olur. Ama İslam onunla sınırlı değildir. İslam bir seyrü süluktur. “En

güzel insanla aynileşme”ye doğru bir yolculuktur. Hani, Hucurat 14’te “İman henüz kalplerinize yerleşmedi, onun için iman ettik değil, islam dairesine girdik deyin...” diye uyarılır ya “bedevi” müslümanlar... İşte öyle bir yolculuk... Bir bedevi gelir, Mescid-i Nebeviye bevl eder. Oradaki Müslümanlar kızar bedeviye, ama Rasulullah, “Bırakın yapsın” der. Yapılan iş, bedevinin Müslümanlığını ortadan kaldırmamaktadır. Ama Müslümanlık orada da kalamaz, o bedevi, kişiliği terbiye edile edile, Mescid’e bevl edilmeyeceğini anlayacak hale gelmelidir. Hatta daha ötesini de anlamak gerekecektir Rasulullah’ın ölçülerine yakın bir Müslüman olmak için....

Bu şu demek: İslam olur, iman olur, ama bir de İslam’ın ve imanın zarâfet şeklinde kişiliklere yansması olur. Zarâfet incelik, nezakettir, nezahettir, güzelliştir, ölçüdür, süzölmüştür. Denebilir ki zarâfet, Rasulullah Efendimizin “Müslüman, diğer Müslümanların elinden ve dilinden zarar görmediği, salim olduğu insandır.” (Buhari, İman, 4) diye tarif ettiği Müslümanlık kıvamıdır. El ve dil... İnsanın en dışa dönük uzuvlarıdır. Jestler ve mimikler oradan yansır dışarıya... Yani insanlık kalitemizin sergi alanıdır ellerimiz ve dillerimiz. İnsanın içindeki dünya, dışa eliyle ve diliyle yansır. İşte o uzuvlarda, bir başkasına olumsuz gelecek hiçbir şeyi, Müslümanlık içinde görmüyor Allah Rasulü (s.a.) El ve dil, içerdekini yansıtır, dedik. İnsanın iç âlemi ise, ancak, imbikten süzülerek eli ve dili “Müslümanlık kıvamı”na getirebilir. İslam’da amentü var. İslam’da namaz, oruç, hac, zekat gibi ibadetler var. Ama İslam’da, bunlardan öte, ya da bunları da gerçek kıvamına eriştirecek, ya da bunlar gerçek kıvamına eriştiğinde husule gelecek şahsiyet özellikleri de var. Mesela, “Kul hakkı” müessesesi, bütün bu temel değerlerin insan hayatına en ince hassasiyetler halinde yansımaları sağlayan kişilik disiplini. Bir Müslümanın hayatında “kul hakkı” disiplininin yansımadağı alan yok gibidir.

Bakalım mesela: “Güler yüz sadakadır.” buyuruyor Rasulullah (s.a.) Böylece bir “Müslüman yüzü” tarif ediliyor. Ne demek bu? Başka bir zaruret yoksa yüzünü tebessümle donat, demek. Tebessüm mü güzel bir insan yüzü için, abus çehre mi? Tabii ki tebessüm. Tebessümün “sadaka” olarak nitelenmesi, onun bir başkasına ihsan – yani güzellik, iyilik taşıyor olmasından kaynaklanıyor. İnsanın yüzünün tebessümle donanması için, yüreğinin itmi’nan içinde olması

gerekir. Teslimiyet gerekir. Rıza gerekir. İçin durulması gerekir. Teşevvüşün son bulması gerekir. Onun için insanın Kader’le probleminin kalmaması gerekir.İslam, insandan göz – kaş işaretlerini bile ölçülü kullanma gibi bir hassasiyet istiyor. Göz kaş işaretleriyle bir başkasını kınamak, asla kabul görmüyor.Sesi kullanırken zarâfet istiyor İslam..“Konuşurken sesini ayarla, bağırarak konuşma! Unutma ki seslerin en çirkini, avazı çıktığında bağırarak eşeklerin sesidir.” (Lokman, 19)Müslüman bu terbiyeyi, bizzat Rasulullah’ın huzurunda, ve bizzat İlâhi Kelam’ın “sesini O’nun sesinden yüksek çıkarmama” uyarısıyla terbiye edilerek öğreniyor.Dilin zarâfeti bakın hangi alanlara ulaşıyor?-Üç kişi bir arada iken iki kişinin kendi aralarında fısıldaşmaları hoş karşılanmamış.Hakaret etmemek temel bir hassasiyet..Yalan söylememek öyle.Gıybet etmemek öyle..Söz getirip götürmemek öyle..Gözde, bakışta zarâfet arıyor İslam. Bir başkasının görülmesini istemediği mahrem alanına bakmamak terbiyesi veriliyor Müslümana.Mahremiyet hassasiyeti başlı başına bir Müslüman toplumun zarâfet itinası haline geliyor.Tecessüs, ayıp - kusur arama yasaklanıyor.Aksine ayıp örtücülük bir karakter halinde telkin ediliyor.

Yürüyüşte bile zarâfet istiyor.“Yeryüzünde böbürlenerek yürüme, çünkü sen ne yeri delebilir ve ne de boyca dağlara ulaşabilirsin.” (İsra, 17)İslam, insanı, her anlamda ve her alanda zarâfetle donatan bir değerler manzumesidir.İnsan ilişkilerini zehirleyen en kötü huylardan birisi olan kibir olmamalı İslam’ın insanında.Bir başkasını aşağılama olmamalı.Yaptığı işi güzel yapmalı Müslüman.Kabrin toprağını düzenlerken bile hassasiyet gösterilmesi Peygamber’in terbiye kuralları içinde yer alıyor.Burada da insanların bakışına, baktığı şeyi güzel görmesine itina etmek var.Güzel kokmak, bunun için koku sürünmek mesela.. Ter kokusu, sarımsak kokusu gibi şeylerden kaçınmak, bu halde mescide gelmemek var.. Rabbin huzuruna çıkarken, onun nimetlerini üzerinde taşımak var.Temiz giyinmek...Vücut temizliğine itina etmek var.Dua ederken sesi haddinden fazla yükseltmeyi “haddi aşmak - aşırı gitmek” olarak vasıflandırıyor Rabbimiz...“Rabbimize yalvararak ve gizlice dua edin. Çünkü o aşırı gidenleri sevmez.” (Araf, 55)(En güzel isimler [esma-ül-hüsna] Allah’ındır. Ona o güzel isimlerle dua edin) buyuruluyor. (Araf 180)Yani el açmak ve gönlümüzün taa derinliklerine ulaşarak “Ya Rahim, ya Rahman, ya Rauf, Ya Gaffar, ya Halim, ya Settar....” diye seslenmek... Duada zarâfet...Rasulullah Efendimiz, savaş esnasında bir vadiyi aşarken yüksek sesle tekbir getiren ashabına “Ey insanlar! Nefislerinize merhamet ediniz. Zira siz sağır ve uzak olana dua etmiyorsunuz. Ancak siz sizinle beraber olan, işitici ve yakın olan Allah’a dua ediyorsunuz.” uyarısını yapıyor.İslam’ın en temel müesseselerinden birisi infak. Ama infak, sadece vermek değil, vermek ama güzel vermek. Yani infakta zarâfeti gerçekleştirmek.

Nedir infakta zarâfet?Sağ elin verdiğiinden sol elin haberdar olmaması, mesela.Başa kakmamak mesela.Borçlu hale getirmemek mesela.Kendisini sadakayı alandan üstün görmemek mesela.“Güzel bir söz ve bağışlama, peşinden gönül kırma gelen bir sadakadan daha hayırlıdır. Allah, her bakımdan sınırsız zengindir, halîmdir” (Bakara, 263)Allah Teala’nın bütün sınırsız zenginliğine, sınırsız kudretine rağmen “Halim” olması neden hatırlatılır sık sık? Çünkü yumuşak huyluluk diye tercüme edilen “hilm” telkin edilir Müslümana ve hilm, zarâfetin olmazsa olmazlarından.İnfaktaki zarâfeti anlatmaya devam edelim:Sadakayı alana, böyle bir infakta bulunabilme fırsatına vesile olduğu için teşekkür etmek mesela.İnfak terbiyesinde zirve ise,

sadakaları, o rızkı kendisine lutfeden varlığa, yani bizzat Allah'ın eline verdiği duygusuyla, büyük bir ihtiram halinde vermek...Bu, infakta zarâfetin de zirvesi olmalıdır.Acaba namazda da zarâfetten söz edilebilir mi?Pek tabii edilebilir:Mesela, tadil-i erkana riayet etmek namazda zarâfet değil mi? Yani gerçek Huzur duygusuyla, büyük bir vakar içinde Rabbin önünde kıyam etmek, rûku etmek, secde etmek... Her rûkne itina etmek, hakkını vermek, onun Rabbin Huzurunda yapıldığı bilincinden asla uzaklaşmamak...Zarif bir namaz üzerinde düşünürsek, eminim, onun yalap şap kılınan, eğilip kalkılan, namazda olduğunun bile farkında olunmayan, ve Rasulullah Efendimiz gördüğünde “Bu namaz olmadı” diyeceği, mahşer ortamında kişinin yüzüne çarpılacak olan namazdan farklı olacağını göreceğiz.Rasulullah'ın terbiyesi, Rabbani bir terbiyedir. “Beni Rabbim terbiye etti ve terbiyemi güzel yaptı” buyuruyor.

İşte o terbiyenin içine “rahmetle donanmak” giriyor. “Kaba ve katı yürekli olmamak” giriyor ve “yumuşak davranmak” giriyor. (Ali İmran, 159) Bunların her biri, Rasulullah Efendimizin “zarif” şahsiyetinin pırıltılı yansımalarıdır ve her bir Müslüman'a “güzel örnek” olsun diye Kelam-ı Kadim'de yer almıştır.Tıpkı bunun gibi, İlahi Kelam'a yansıyan çerçevede ailede zarâfet, sevgi (mahabbet) ile inşa ediliyor, merhametle (rahmet) inşa ediliyor. Müslüman ailenin zarâfeti, “kalplerin birbirine ısındırılması” ile ve bünyesinde barındırdığı “sekinet”le temayüz ediyor. Her gün bir dalaşın yaşandığı yer değil, olmamalı Müslüman aile. (Rum, 21)Ve bu ailelerin temeline yerleştiği “Müslüman toplum”, sevgi ve merhametle dokunan, “kul hakkı hassasiyeti” ile herkesin birbirinin hukukuna itina ettiği, üstelik bunu, bir polis disiplinine gerek duymaksızın, içten çıkıp dışa yansıyan bir karakter halinde, adeta bir suyun akışı niteliğinde tabii hale getirmiş bir zarâfet toplumu oluyor.Bugün İslam toplumları bu nitelikte mi? Tartışılabilir.Ama İslam'ın inşa etmek istediği toplumun bu toplum olduğu muhakkak.Rasulullah Efendimizin muazzez kişiliği orada duruyor.Kur'an'ın rahmet ölçüleri orada duruyor.Ve Kur'an ölçülerinde, Rasulullah (s.a.) ölçülerinde kişilikleri süzüp zarâfet örneği haline gelen Allah dostları orada duruyor.Yapılması gereken, bu güzellikleri kişiliğimize taşımak ve “Zarif Müslüman” olabilmektir.

Mülk Suresi'nin hemen başındaki “Sizi, hanginizin amelinin daha güzel olacağı hususunda imtihan için yarattık” (Ayet 2) buyurulması, bir anlamda önümüzde tüm hayatımız için bir zarâfet yarışı başlatmış olmuyor mu?Son söz yine Rasulullah Efendimiz (s.a.)'e ait olsun:“Allah cemildir ve cemel sahiplerini sever, cömerttir ve cömerdi sever, kerimdir ve kerimi sever, temizdir ve temizi sever.” (Tirmizi, edeb 41)

Gül Yaprığı Kadar Zarif

Gönül terbiyesi almış İslam büyüklerinin birbirine karşı gösterdiği saygıyı Mevlânâ Câmî'nin (Molla Câmî olarak da bilinir) başından geçen bir hadise çok güzel anlatır.Mevlânâ Câmî (1414-1492) yılları arasında yaşamış olan ünlü İslam alim ve şairlerinden biridir. Onun yaşadığı dönemde tanınmış âlimler, şairler, yazarlar ve bilginler “Suskunlar Meclisi” adını verdikleri bir heyet oluşturmuşlardı. Bu meclis, üyelerini çok düşünen, az konuşan ve az yazan insanlar arasından seçiyordu. Meclisin üye sayısı ise otuz kişiyle sınırlı tutulmuştu. O dönemde yaşayan

âlim, şair ve yazarların içinde bu meclise üye olma arzusu vardı. İşte Mevlânâ Câmî bunlardan biriydi. O, gerçekten çalışmaları, ahlakı, nezaketi ile örnek bir insandı. Ancak suskunlar meclisinin üye sayısının sınırlı olması onun, seçkin insanların yer aldığı bu kurulda bulunmasına imkân vermiyordu. Bir gün suskunlar meclisinin üyelerinden birinin öldüğünü duymuştu. Bunun üzerine üyeleri toplantı halindeyken toplantı yapılan binaya geldi. Binanın önünde bir kapıcı bekliyordu. Ona hiçbir şey demeden isteğini bir kağıda yazıp içeriye gönderdi. Meclis üyeleri Mevlânâ Câmî'yi çok yakından tanıyorlardı, fakat vefat eden üyelerinin yerine birkaç gün önce başka bir değerli insanı almışlardı. Ama Mevlânâ Câmî gibi birini de kapıdan çevirmek, "seni üye yapamıyoruz" demek oldukça zordu. Kendi aralarında epeyce düşündüler.

Ardından da bir bardağı ağzına kadar su ile doldurup kapıcıyla Mevlânâ Câmî'ye gönderdiler. Bununla meclisin üye sayısının tam olduğunu, yeni bir kişiye yer olmadığını anlatmak istiyorlardı. Kendisine, ağzına kadar su ile dolu bir bardak gönderilen Mevlânâ Câmî, meclis üyelerinin ne demek istediğini anlamıştı. O da hemen yanındaki gülden bir yaprak koparıp yavaşça bardağın üstüne koydu. Haliyle gül yaprağı bardağı taşırmamıştı. Verdiği bu cevapla kendisi için de suskunlar meclisinde bir yerin bulunduğunu anlatmak istiyordu. Meclis üyeleri de ağzına kadar su dolu olan bardağın üzerine bir gül yaprağı konarak kendilerine geri gönderildiğini görünce durumu hemen anladılar. Böyle bir insana çok nazik bir şekilde de olsa daha önce "meclisimizde yer yok!" anlamında bir cevap verdiklerinden dolayı çok üzüldüler. Otuzla sınırlı olan üye sayılarını da aşarak Mevlânâ Câmî'yi meclislerine üye yapmaya karar verdiler. Mevlânâ Câmî meclise gelince başkan onun adını da listeye yazdı. Üye sayısını belirten otuz sayısının önüne bir sıfır yazarak Mevlânâ Câmî'ye verdi. Başkan bununla Mevlânâ Câmî'nin katılmasıyla meclisin değerinin on kat arttığını anlatmaya çalışıyordu. Listeyi eline alan Mevlânâ Câmî, kendisinin gelmesiyle meclisin değerinin on kat artmış olduğu düşüncesine katılmadığını göstermek için otuz sayısına eklenen sıfırı silip otuzun soluna yazdı. Verdiği bu cevapla meclisin üye sayısını artırmadığı gibi, kendi değerinin, bu meclisin yanında solda sıfır olduğunu anlatmak istiyordu. Son verdiği cevapla, gösterdiği saygı ve alçak gönüllülük ile Mevlânâ Câmî, suskunlar meclisinin en değerli üyelerinden biri olduğunu ortaya koyuyordu. Bu yaşanmış vakıa bize zarâfetin insan ilişkilerini ne ölçüde güzelleştirdiğini nasıl anlatıyor? Anlaşılan mesele gül yaprağı kadar zarif ve bulunduğu ortama fazla gelmemekte toplanıyor.

Ahmet Taşgetiren

[Tweet](#)